

יום עיון: ספר חדש על יחס העולם הערבי לשואה

■ ב-1 בדצמבר 2016 התקיים ביד ושם יום עיון לרגל הוצאה לאור של ספרם של אסתר ובמן ומאיר ליטבק "מאמפתיה להכחשה: תגובות לשואה בעולם הערבי" (יד ושם ומאגנס, 2015). (הספר ראה אור באנגלית בשנת 2009).

ספר זה, פרי עטם של שני חוקרים מובהקים של העולם הערבי, מהווה תרומה ראשונה וחשובה לחקר יחסו של העולם הערבי לשואה. זאת משום שעד עתה מעט מאוד נכתב על נושא מכריע זה ומשום שהמחקר שלפנינו מבוסס על שפע עצום של חומר ראשוני פרטני ומצייר תמונה מעמיקה של הלכי הרוח הן בקרב האליטות האינטלקטואליות הן בקרב הציבור הרחב. בחלק הראשון מנתחים המחברים ניתוח כרונולוגי את יחסו של העולם הערבי לכמה פרשיות היסטוריות כמו השואה בזמן התרחשותה, הסכם השילומים בין גרמניה לישראל, משפט אייכמן וצעדי ההתקרבות של הכנסייה הקתולית אל העם היהודי. החלק השני הוא

תמטי ומעלה את הנושאים העקרוניים: הכחשת השואה והצדקתה, השוואת הציונות לנאציזם, האשמת הציונים בשיתוף פעולה עם הנאצים וגרמניה הנאצית במבט לאחור, מקומה של השואה בשיח על הנכבה, השבת הרכוש היהודי שנגזל בשואה ויום הזיכרון הבין-לאומי שעליו הכריז האו"ם. שלל הנושאים הזה נוכח בלבו של הסכסוך הישראלי-ערבי כל העת, מאז השואה ועד היום, והדיון בנושאים אלו בספר תקף וחשוב במיוחד בימינו. המחברים אינם רואים את העולם הערבי ראייה מונוליתית, אלא מזהים את מורכבותו ואת ריבוי פניו, והם קשובים לקולות שונים בתוכו, גם לקולות המעטים ההולכים נגד הזרם ומוקיעים את הכחשת השואה ואת הביטויים האנטישמיים. ובמן וליטבק גם אינם מתפתים להציג קו פוליטי ששניהם, או כל אחד מהם, מאמינים בו, אלא כותבים ללא התלהמות וללא זיהוי פוליטי. ביום העיון דיבר פרופ' דן מכמן, ראש המכון הבין-לאומי לחקר השואה והמופקד על הקתדרה לחקר

השואה על שם ג'ון ניימן, על "היטלר, המופתי חאג' אמין אל חוסייני ותהליך קבלת ההחלטות על 'הפתרון הסופי': מיתוסים ומציאות", וההיסטוריונית הראשית של יד ושם פרופ' דינה פורת נשאה הרצאה על הכנסייה הקתולית ויחסה לשואה ולעם

היהודי בשיח הערבי. שני המחברים הגיבו לדבריהם, והוקרן סרט קצר הממחיש את הלהט ואת העוינות שנושא השואה מעורר בקרב הדוברים ומורי ההלכה של העולם הערבי. הן הסרט הן ההרצאות הצביעו על החרדה בעולם הערבי מפני האופן שבו ישראל והעולם היהודי מצליחים להנציח את זכר השואה ולהזיק לדעתם לאינטרסים של העולם הערבי-מוסלמי.

יום העיון התקיים בתמיכת קרן גוטוירט.